

बाटोले ल्यायो परिवर्तन

पाल्पा/पाल्पामैनादी ५, विरौदिकी बिमला ठड्राईले यो वर्ष अदुवा बेचेर ८० हजार रुपियाँ आम्दानी गरिन् । घर छोड्ने दुई रोपनी बारीमा अदुवा लगाएकी छिन् । गाउँमै सानो मेहनत गर्दा पनि धेरै आम्दानी गर्न पाउदा उत्साही छिन् ।

अदुवा खेतीबाट ठड्राईले वर्षेनी यस्तै आम्दानी गर्दै आएकी छिन् । १० वर्षअघिसम्म अर्काको घरमा निमेक गरेर ८ जनाको घर गुजारा चलाउँदै आएकी थिइन् । उनको दैनिकी गाउँमा मोटरबाटो पुगेपछि फेरिएको छ । आफूले लगाएको अदुवाको बिक्री गर्न कहि टाढा जानुपर्दैन । व्यापारीहरू टुक लिएर बारीमै आइपुग्छन् र नगद दिएर अदुवा लैजान्छन् । त्यसैले पनि उनी अदुवाखेती तर्फ थप आकर्षित भएकी हुन् ।

जोडिने मोटरबाटो पाल्पामैनादी गाविस हुँदै लगिएको छ । १५ वर्षअघि बनाएपछि उक्त बाटो गत वर्ष ओटासिल गरिएपछि यातायातका लागि मात्र नभई कृषि उत्पादनहरूको निर्यातका लागि समेत सहज भएको छ । पाल्पामैनादी गाविसकै मैदीगाउँकी लक्ष्मी खत्रीको गोठमा अहिले ८ वटा बाखा पनि छन् । जसमध्ये ३ वटा ठूला खसी छन् । अहिल्यै बेच्ने हो भने पनि एउटा खसीलाई २५ हजार रुपियाँ पर्छ । उनी भनिन्छन् “बाखा त जति पाल्यो त्यति फाइदा हुने रैछ, बेच्न दुःखै पाउन पर्दैन व्यापारीहरू गाडी लिएर यही लिन आउँछन् ।” बाखा पालेर वर्षमा १ लाख रुपियाँ सम्म आफूले कमाउँदै आएको खत्रीले बताइन् ।

सो क्षेत्रमा व्यवसायिक अदुवा खेतीकोलागी एभरेष्ट एग्रो ट्रेड नेपालले विपन्न र गरिबलाई प्राविधिक र आर्थिक सहयोग गर्दै आएको छ । एभरेष्ट स्थानिय संयोजक खिमप्रसाद नेपालले जिल्लाको पाल्पामैनादी, भैरवस्थान, भुवनपोखरी, मुझुङ, फेक,

ठिमुरे र छहराका साथै अर्घाखाँचीको स्थानीय बतासे बजारको संकलन केन्द्रमा संकलन भई भारत निकासी हुने गरेको छ । अदुवा बेसार तथा स्थानीय उत्पादन खरिद विक्री केन्द्रका सन्चालक शिव बहादुर कुँवरले गत वर्ष मात्र ७० लाखको अदुवा किसानबाट खरिद गरि विक्री गरेको बताए । उनले भने “ किसानहरूले अहिले राम्रो मूल्य पाएका छन् ।” नेपाल सरकार र उद्योग बाणिज्य संघको सहकार्यमा पाल्पाको एक गाउँ एक उत्पादनको रूपमा अदुवा खेतीलाई लिइएको छ । परियोजना अन्तर्गत फेक र भैरवस्थान गाविसका किसानहरूलाई १४ विवन्टल अदुवाको विऊ अनुदानमा दिएको छ । पाल्पाका किसानहरूले वर्षमा कम्तीमा १० हजारदेखि ५ लाखसम्म आम्दानी लिँदै आएको जिल्ला कृषि विकास कार्यालय पाल्पाका बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत महेन्द्रराज कौडालले बताए । कौडालका अनुसार गत वर्ष पाल्पामा १४ हजार ५ सय टन अदुवा उत्पादन भएको थियो । पाल्पामा १ हजार २ सय हेक्टर जमिनमा अदुवाखेती हुँदै आएको छ ।

हरेक बुधवार पाल्पाबाट प्रकाशन हुने पाल्पा समाचारपत्र साप्ताहिक पढिसकेपछि तपाईंको सुभावा सल्लाह र प्रतिक्रियाको अपेक्षा गर्दछौं । हामीले तपाईंको सुभावा अनुसार पत्रिकालाई परिमार्जन गर्दै लैजान्छौं ।

इन्द्रेणीको साधारणसभा सम्पन्न

पाल्पा/इन्द्रेणी समाज केन्द्र नेपालको १९ औं वार्षिक साधारणसभा तानसेनमा सम्पन्न भएको छ ।

साधारणसभामा संस्थाको गत वर्षका कार्यक्रमहरूको समीक्षा गर्दै आगामी वर्षको कार्यक्रमबारे जानकारी गराइएको थियो । कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि पाल्पाका निमित्त प्रमुख जिल्ला अधिकारी निरञ्जन ज्ञवालीले गैरसरकारी संस्थाहरूकै कारण ग्रामीण क्षेत्रका गरिब तथा विपन्न समुदायका व्यक्तिहरूले धेरै कुराहरू जान्ने बुझ्ने मौका पाएको बताए ।

पाल्पाका प्रहरी नायव उपरीक्षक शिवकुमार श्रेष्ठले अव गैरसरकारी संस्थाहरूले आफ्ना नियमित कार्यक्रमहरूसँगै पछिल्लो समय पाल्पामा मुख्य रूपमा देखा परेको आत्महत्या जस्ता विषयहरूमा समेत चेतना बढाउनबारे कार्यक्रम चलाउनुपर्ने बताए । जिल्ला विकास समिति पाल्पाका प्रतिनिधि राम प्रसाद श्रेष्ठ, गाविस महासंघ पाल्पाका अध्यक्ष

दामोदर घिमिरे, प्रस्तावित सुनवल नगरपालिकाका शाखा अधिकृत सुन्दर श्रेष्ठ, नेकपा एमाले पाल्पाका कार्यबाहक अध्यक्ष देवीप्रसाद बश्याल, पत्रकार महासंघ पाल्पाका सदस्य यज्ञमूर्ति तिमिल्सिना, श्रीनगर एफएमका स्टेशन म्यानेजर देव पञ्चभैया, हेफर इन्टरनेशनलका कार्यक्रम अधिकृत अनन्त सिलवाल, बेश नेपालका टेक बहादुर ढुंगा, बाल क्लवकी प्रतिनिधि बिपना शर्मा लगायतले आ-आफ्नो धारणा राखे ।

कार्यक्रमकै अवसरमा संस्थाका उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गरेको भन्दै नवराज शर्मा र राधादेवी आलेलाई पुरस्कृत गरिएको थियो । संस्थाका कार्यक्रम व्यवस्थापक रुद्र मश्रांगी, अध्यक्ष दमनसिँ, राधादेवी आले, शंकर अधिकारीले विभिन्न प्रतिबेदनहरू पेश गरेका थिए । इन्द्रेणी समाज केन्द्रका अध्यक्ष दमनसिँ पाटाको अध्यक्षतामा कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो ।

हार्दिक शुभकामना

नव वर्ष २०७१ को पावन अवसरमा हाम्रा समस्त पाठक, शुभचिन्तक, बिज्ञापनदाता, सम्पादन तथा व्यवस्थापन समूहका साथीहरू, समाचारदाताहरू लगायत समस्त नेपालीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दै यो वर्षले आम नेपालीहरूका लागि नयाँ संविधान जारी गराउन सकोस् । यही शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

यज्ञमूर्ति तिमिल्सिना

प्रकाशक/सम्पादक एवम्

समाचारपत्र
Palpa Samachar Patra, Weekly
साप्ताहिक

हार्दिक शुभकामना

नयाँ वर्ष २०७१ को पावन अवसरमा समस्त नेपालीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दै यो वर्षले आम नेपालीहरूका लागि नयाँ संविधान जारी गराउन सकोस् । यही शुभकामना व्यक्त गर्दछौं । साथै हाम्रा आदरणीय बीमितहरू, अभिकर्ताहरू, कर्मचारी साथीहरू र सम्पूर्ण शुभचिन्तकहरूमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

कृष्ण बश्याल

शाखा प्रमुख एवम्

नेशनल लाइफ इन्स्योरेन्स क.लि. पाल्पा शाखा

“सुरक्षित भविष्यका लागि जीवनबीमा
उच्च प्रतिफलका लागि नेशनल लाइफ”

जिल्ला शिक्षा कार्यालय पाल्पाको अनुरोध

आर्थिक वर्ष २०७०/०७१ मा यस जिल्लाका तपशील बर्माजिमका गाविसहरूमा निःशुल्क रूपमा अनिवार्य आधारभूत शिक्षा कार्यक्रम लागू भई गाउँ शिक्षा योजना निर्माण गर्ने कार्य समेत भइरहेकोले सम्बन्धित गाविसलाई आ-आफ्नो राय सुभावा प्रदान गर्नुहुन साथै आफ्नो घर, छिमेक कहि कतै बिद्यालय उमेर समूहका बालबालिका बिद्यालय बाहिर रहेका भए सो को विवरण नजिकको बिद्यालय, स्रोतकेन्द्र वा गाविसमा उपलब्ध गराई बिद्यार्थी भर्नामा सहयोग गरिदिनुहुन सम्पूर्ण जिल्लाबासीहरूमा हार्दिक अनुरोध छ ।

निःशुल्क तथा अनिवार्य आधारभूत शिक्षा कार्यक्रम लागू भएका गाविसहरू

१. चितुङ्गधारा	७. तेल्घा	१३. जुठापौवा
२. मदनपोखरा	८. खस्यौली	१४. पाल्पामैनादी
३. गोष्ठा	९. सोमादी	१५. बाकामलाङ
४. यम्घा	१०. दोभान	१६. पिपलडाँडा
५. ख्याहा	११. रहवास	१७. हुमिन
६. भिरुवास	१२. सिलुवा	१८. जल्पा

अनुरोधक
जिल्ला शिक्षा कार्यालय, पाल्पा

Bhairab Automobiles Pvt.Ltd.

Milanchowk, Butwal-10, Rupandehi, Nepal Ph.: 071-544549, 541676 (Deals: Bajaj Bike & Hulas Jeep)

वि.प्र.का.पाल्पा

द.नं.

०/२०७०/०११

वि.ह.का.पा.द.नं.१३/२०७०/०११

प्रधान सम्पादक

भगवान भण्डारी

कार्यकारी सम्पादक

टिकाराम बस्न्याल

सम्पादक/प्रकाशक

यश्वमूर्ति तिमिल्सिना

कार्यालय: मक्सनटोल दरबारगेट अगाडि तानसेन ४, पाल्पा

सम्पर्क:- ९८५७०६०९६३(प्रधानसम्पादक)

- ९८४७०६९७३९(सम्पादक)

इमेल: repoter.palpa@gmail.com

palpalinews@gmail.com

मुद्रक: महेंद्र अफसेट प्रेस कैलाशनगर, तानसेन पाल्पा ।

सम्पादकीय

२०७१ सार्थक बनोस्

हामीले भर्खरै नयाँ वर्ष २०७१ लाई स्वागत गरेका छौ । २०७० पुरानो भएर हामीबाट सदाका लागि बिदा भयो । नयाँ दिनको सुरुवातसँगै पुरानो वर्षको समीक्षा गर्दै नयाँ वर्षका लागि नयाा योजना बनाउँदै अगाडि बढ्ने प्रण धेरैले गरेका छन् । खासगरि अघिल्लो वर्षको मुख्य सफलता संविधान सभा निर्वाचन सफलतापूर्वक सम्पन्न हुनु हो । अव यो वर्षमा संविधानसभा मार्फत नयाँ संविधान जारी हुन सक्छ कि सक्दैन यो धेरैको जिज्ञाशाको बिषय हो ।

नेपालको आर्थिक सामाजिक र राजनीतिक बिकास क्रमका लागि नयाँ वर्षमा नयाँ योजना बन्नुपर्छ । जसले आम नेपालीहरूको प्रतिनिधित्व गर्नुपर्छ । नयाँ वर्षका अवसरमा सरकार र बिभिन्न राजनीतिक दलका नेताहरूले शुभकामना साटेका छन् । मौखिक र लिखित रुपमा शुभकामना दिएर आम नेपालीहरूको सुख शान्ति र समृद्धिको समेत कामना गरेका छन् तर नेपाली जनताको सुख शान्ति र समृद्धिका लागि उनै दलका नेताहरूको ठूलो भूमिका रहन्छ । जसरी हामीले २०७० सालमा संविधानसभा निर्वाचन सम्पन्न भयो भनेर आज ७० सालको उपलब्धिसित तुलना गरेर हेरिरहेका छौ त्यसैले २०७१ सालमा नेपालीको पक्षमा संविधान जारी भयो, नयाँ संविधानले अव नेपालको समग्र बिकास प्रक्रियालाई अगाडि बढाउनेछ भन्ने बिषयमा आगामी वर्षको सुरुवातका दिनहरूमा यसैगरि खुशी साट्ने अवसर मिलोस् ।

यसका निम्ति पद र कुर्सीका लागि भन्दा पनि परिपर्वन र रुपान्तरणको मन्त्र जपेर दलका नेताहरू अगाडि बढ्नुपर्छ । जसका कारण साना ठूला सबै खाले बिषयमा कुरा नमिलेर धेरै समय मुलुक अतिर्णयका बन्दी बन्नेभन्दा पनि तत्काल निकासको बाटो खुल्ल सकोस् । यसका निम्ति मानवअधिकारकर्मी, नागरिक समाजका प्रतिनिधि, संचारकर्मी, आम नागरिकहरूले आ-आफ्नो स्थानबाट दवाव कार्यक्रमलाई अगाडि बढाउनुपर्छ । जसले गर्दा नेताहरूमा अव पनि समय सिमाभित्रै संविधान जारी नभएर जनताका सामु मुख देखाउन समेत लाज हुने भो भन्ने कुराको द्रहो गरि महशुस हुन सकोस् । त्यसैले नयाा वर्षको सुरुवातीबाटै हरेक बिषयमा सकारात्मक परिवर्तनका लागि हामी सबै जुटौ । यो पावन अवसरमा यहााहरू सबैमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना ।

पाठकलाई पत्र

आदरणीय पाठक मित्रहरू, पाल्पा समाचारपत्र साप्ताहिकले यहाँहरूकै सुभाब, सल्लाह र प्रतिक्रिया बमोजिम आफ्ना अंक्रहरूलाई निरन्तरता दिँदै आएको छ । साहित्य र सुजना सहितको सम्मुनत समाज निर्माणका लागि हामी दृण छौ । हाम्रा पाठक मित्रहरूको सुभाब सल्लाह र प्रतिक्रियालाई नै आत्मसात हामीले निरन्तर रूपमा यहाँहरूकै सुभाब सल्लाह बमोजिम पत्रिकालाई परिमार्जन समेत गर्दै आएका छौ । हामीले पाल्पा समाचारपत्र साप्ताहिकलाई स्थानीय समुदायको जीवनस्तर र प्रगतिसित जोडेर हेर्न चाहन्छौ । हामी तपाईंको खुशीमा पनि दुःखमा पनि सँगै हुन चाहन्छौ । यसका लागि हामीलाई तपाईंहरूको उचित सल्लाह सहितको साथ चाहिन्छ । त्यस्तै यहाँहरूसँग विभिन्न साहित्यिक लेख रचना, गीत, गजल, कविता तथा अन्य विभिन्न यात्रा संस्मरणहरू समेत हाम्रो ठेगानामा यहाँको पूरा परिचय सहित एक प्रति फोटो समेत समावेश गरि हाम्रो ठेगानामा पत्रचार गरि पठाइदिनुहुन अनुरोध गर्दछौ । यहाँले प्रेषित गर्नुभएका पत्रहरूलाई हामीले पत्रिकामा निरन्तर समावेश गर्दै लैजाने छौ । पत्रचारको लागि तलको ठेगाना प्रयोग गर्नुहुन अनुरोध छ ।

पाल्पा समाचारपत्र साप्ताहिक
मक्सनटोल, तानसेन पाल्पा

गरिबी निवारणको लक्ष्य

नेपालमा अझैपनि भ्रूणडै ७० लाख मानिसहरू गरिबीको रेखामुनी बाँचिरहेका छन् । यसबाट गरिबी मुलुकको प्रमूख समस्याका रुपमा रहिआएको प्रष्ट हुन्छ । हाल राज्यले गरिबी निवारण र रोजगारी सिर्जनालाई अर्थतन्त्रका प्रमूख चुनौतिभित्र समावेश गरि यसको न्यूनीकरणका लागि विभिन्न योजना एवं कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याउँदै आएको पनि छ । सरकारले चालु त्रिवर्षीय योजना अवधिमा गरिबीको जनसंख्यालाई २१ प्रतिशतमा पुर्‍याउने लक्ष्य राखेको भएतापनि आर्थिक वर्ष २०६९/०७० मा जम्मा २३ दशमलव ८ प्रतिशतमा भ्रान्न सकेको देखिन्छ (आ.व. २०६८/०६९ मा २४ दशमलव ४ प्रतिशत) । यद्यपि, गरिबी सम्बन्धी सर्वेक्षण गर्ने अन्य गैर(सरकारी निकायहरूले भने नेपालमा अझै पनि ४० प्रतिशत जनता गरिबीको रेखामुनी छन् भन्ने बताउँदै आएका छन् । जिवनस्तर मापनको आधार के लाई मान्ने ? भन्ने मतभेदले पनि गरिबीको तथ्याकमा एकरुपता देखिदैन । जे भएपनि गरिबी अहिलेको सबभन्दा ठूलो चुनौती र समस्याका रुपमा रहेको छ । हाल सरकार एवं विभिन्न दातृ निकायहरूको प्रयास र पहलमा गरिबी निवारण र रोजगारी सिर्जनाका लागि लक्षित गरिएका थुप्रै कार्यक्रमहरू सञ्चालित छन् । गरिबी निवारण कोष, युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोष, कर्णाली रोजगार कार्यक्रम, पश्चिम उच्च पहाडी गरिबी निवारण, स्थानीय अग्रसरताको नयाा ज्ञान र सीपसँग आवद्धता, नेपाल खाद्य संकट सम्बोधन आदि यसका उदाहरण हुन् । विभिन्न कमीकमजोरी तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन एवं उचित मूल्याकनको अभावले गर्दा त्यस्ता कार्यक्रमहरूले पनि गतिलो नतिजा दिन सकिरहेका छैनन् । यद्यपि, उद्यमशिलता बिकास र रोजगारी सिर्जनामा केहि भिना उपलब्धिहरू भने हासिल भएको देखिन्छ । आर्थिक रुपले पिछ्डीएका विपन्न वर्ग, महिला, दलित, जनजाति, ढ्ढपिण्डित एवं बेरोजगार युवाहरूलाई लक्षित गरि

आ.व. २०६५/०६६ मा स्थापना भएको युवा तथा साना व्यवसायी स्वरोजगार कोषबाट हालसम्म करिब २० हजार जना युवाहरू लाभान्वित भएको आंकडा छ । त्यस्तै, आयोजनाको प्रारम्भदेखि हालसम्म गरिबी निवारण रोजगारी सिर्जनामै ध्यान दिनुपर्छ र रोजगारी सिर्जना गराउन सर्वप्रथम उद्यमशिलता बिकासमा पर्याप्त ध्यान जानु आवश्यक छ । नेपालमा कृषि व्यवसायलाई नै अर्थतन्त्रको मेरुदण्ड मानिएकाले आधुनिक ढगको कृषि

रोजगारी सिर्जनामै ध्यान दिनुपर्छ र रोजगारी सिर्जना गराउन सर्वप्रथम उद्यमशिलता बिकासमा पर्याप्त ध्यान जानु आवश्यक छ । नेपालमा कृषि व्यवसायलाई नै अर्थतन्त्रको मेरुदण्ड मानिएकाले आधुनिक ढगको कृषि

लेख

लेखक

यति हुंदाहुँदै पनि गरिबी निवारणमा अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न नसकिनु दुःखदायी कुरा हो । मूख्यतया: यसो हुनुमा रणनीतिक योजनाको कमी देखिन्छ । योजनालाई साकार रुप दिने विभिन्न नीति तथा रणनीतिहरू यथार्थपरक र मापनयोग्य नभईकन गरिबी निवारणका योजनाहरू केवल कागजमै सीमित रहिरहने पक्का छ । देशमा विद्यमान गरिबी समस्याको मूख्य कारण सीप, पाजी र प्रविधिको अभाव हो । रोजगारी सिर्जनाको पहिलो सर्त भनेको उद्यमशिल मानिसमा सीप तथा तालिमको अभिवृद्धि गराउनु हुन्छ ।

कोष मार्फत जम्मा ६ लाख ४० हजार ५ सय २२ घरधुरी लाभान्वित भैसकेको सरकारको आर्थिक सर्वेक्षणमा उल्लेख छ । त्यस्तै, कर्णाली अञ्चलका मानिसहरूको रोजगारीलाई ध्यानमा राखि सञ्चालनमा ल्याइएको कर्णाली रोजगार अन्तर्गतको “एक परिवार एक रोजगार” कार्यक्रमबाट त्यहाँका अधिकांश घरधुरी लाभान्वित भएको सरकारको दाबी छ । यति हुंदाहुँदै पनि गरिबी निवारणमा अपेक्षित प्रतिफल हासिल गर्न नसकिनु दुःखदायी कुरा हो । मूख्यतया: यसो हुनुमा रणनीतिक योजनाको कमी देखिन्छ । योजनालाई साकार रुप दिने विभिन्न नीति तथा रणनीतिहरू यथार्थपरक र मापनयोग्य नभईकन गरिबी निवारणका योजनाहरू केवल कागजमै सीमित रहिरहने पक्का छ । देशमा विद्यमान गरिबी समस्याको मूख्य कारण सीप, पाजी र प्रविधिको अभाव हो । रोजगारी सिर्जनाको पहिलो सर्त भनेको उद्यमशिल मानिसमा सीप तथा तालिमको अभिवृद्धि गराउनु हुन्छ । त्यस्तै, आवश्यक पूँजीसँगै प्रविधिको उपलब्धताले पनि उद्यमशिलता बिकासमा ठूलो प्रभाव पार्दछ । गरिबी निवारणका लागि प्रमूख रुपमा

क्रान्ति गरेर अघि बढ्नुपर्ने खॉचो देखिन्छ । सरकार एवं दातृ निकायहरूबाट जतिपनि सञ्चालित कार्यक्रमहरू युवाहरूमा सीप बिकास गराउँदै कृषि उत्पादन तथा व्यवसायतर्फ आकर्षित गराउनतिर केन्द्रित हुनुपर्छ । पछिल्ला समयमा विदेशबाट फर्किएका एवं स्वदेशमै अध्ययन पूरा गरेका युवाहरू विभिन्न तरकारी खेती, पशुपालन, कृषि व्यवसाय लगाएतका कामहरूमा संलग्न रहने संस्कृति बढ्दै गएको देखिन्छ । यसले एकातिर उनीहरूलाई आत्मनिर्भर बनाउँदै लगिरहेको पाइन्छ भने अर्कोतिर स्थानीय तथा राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमै राम्रो असर पुर्‍याइरहेको देखिन्छ । मूख्यतया भौतिक पूर्वाधारको कमी, राज्यबाट भनेजस्तो अनुदान नपाइनु, तालिम तथा परामर्शको अभाव, कमजोर बजार संयन्त्र आदि उनीहरूका गुनासा छन् । त्यसैले सहज रुपमा पाजीको उपलब्धतासागै राज्यले युवा तथा साना व्यवसायीहरूमा तालिम अभिवृद्धि, सीप तथा उद्यमशिलता बिकासमा उत्तिकै ध्यान दिनु जरुरी हुन्छ । यस्तो सकारात्मक पाटोलाई राज्यले प्रोत्साहन गर्न सक्नुपर्दछ । यसले गरिबी निवारणमा ठूलो मद्दत

पुर्‍याउन सक्दछ । गरिबीको रेखामुनी रहेका मानिस भन्नाले त्यहाँ सबभन्दा बढी युवा पर्दछन् किनकी कूल जनसंख्याको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा पनि युवाकै छ । अतः गरिबी निवारणका कार्यक्रमहरूमा तिनै युवाहरूलाई अघि सार्नु जरुरी देखिन्छ । अब पनि नेपालमा कुनै निश्चित वर्ग, दलित वा विपन्न भनेर समूहगत भन्दा पनि आम युवा वर्गकै लागि लक्षित गरेर साभ्ना कार्यक्रमहरू तय गरिनु उत्तम हुन्छ किनभने युवा वर्गभित्रै दलित वा विपन्न वा महिला, जनजाति सबै पर्दछन् । त्यसैले मानिसलाई जात वा वर्गको आधारमा समूहगत रुपमा बाडिनु भन्दा रोजगारी सिर्जना गर्न अघि सार्न सकिने उत्तम बैकल्पिक कामहरूलाई वर्गिकरण गरेर अघि बढ्नु धेरै राम्रो हुन्छ । गरिबी भनेपछि त्यहाँ स्वभाविक रुपमा विपन्न र कम आय-आर्जन भएका मानिसहरू पर्दछन् । बरु तिनलाई के-कस्ता कामहरू, अवसरहरू प्रदान गर्न खााचो छ भनेर पर्याप्त खोज-अनुसन्धान गरेर सोही बमोजिमका कार्यक्रम तथा योजना ल्याउन सकेमा गरिबी निवारण छिटो हुन सक्दछ । अतः अब राज्यले गरिबी निवारणका लागि विगतका कमिकमजोरीबाट पृष्ठपोषण लिदै नयाा रणनीतिक योजनाहरू अघि सार्नु तड्कारो आवश्यकता देखिन्छ । लेखक विकसित नेपाल राष्ट्रिय मासिकका सम्पादक हुन् ।

घरेलु हिंसा: न्यायमा समस्या

दिनहुँ रक्सी खाएर माल्ने पतिको कुटाइबाट आजित बुटवल देवीनगरकी सरिता थापा अहिलेसम्म पाँचपटक इलाका प्रहरी कार्यालय बुटवलमा उजुरीका लागि पुगिन् । पाँचैपटक प्रहरीले उनका पति रामबहादुरलाई बोलाउने, एक दिन थुन्ने र आइन्दा त्यसो नगर्नु सम्झाएर पठाउने गरेको छ । कानुनी कारबाही नभएपछि रामबहादुरले सरितामाथि ज्यादती कायमै राखेका छन् दिउँसै रक्सी खाएर आउँछन् । पैसा मागछन् । नदिए जे भेट्दायो त्यसैले कुट्छन्, तीन छोराछोरीकी आमा सरिताले गुनासो गरिन्, कमाइ भनेको मैले घर बनाउने कामबाट ल्याउने दैनिक तीन सय हो । त्यसबाट साँझ-बिहान भातै खान मात्रै ठीक हुन्छ । रक्सी खाने पैसा दिन सक्दिन । सरितालाई अब न्याय माग्न जान मन पनि लाग्न छडेको छ ।

०७० भदौ २५ गते चिचिला दुई छोराछोरी टुहुरा पारेर रुपन्देहीको मोतीपुरकी ३५ वर्षे सरस्वती परियारले आत्महत्या गरिन् । जड्याहा पतिबाट निरन्तर कुटाइ खाँदा हैरान भएकी सरस्वतीले त्यसबाट मुक्ति पाउन आत्महत्या गरेकी हुन् । नातामा विदी पर्ने स्थानीय विमला परियारका अनुसार यातनाबाट छुटकारा पाउने आशामा सरस्वती स्थानीय समुदाय हुँदै प्रहरी प्रशासनमा पनि पुगेकी थिइन् समुदायले मिलेर बस्न भन्यो ।

आशामा सरस्वती स्थानीय समुदाय हुँदै प्रहरी प्रशासनमा पनि पुगेकी थिइन् समुदायले मिलेर बस्न भन्यो । हिंसा मुद्दा दर्ता गरेको इलाका प्रहरी कार्यालय बुटवलले पनि पति मीनराजलाई दुई दिन नियन्त्रणमा राखेर मिलेर बस्न भन्दै घर फर्कायो त्यसपछि उनी रुपन्देही प्रशासनमा गइन् प्रहरीमै फर्काइदियो कतैबाट कारबाही नभएपछि सरस्वतीका पतिको आत्मबल अझ बढ्यो उनले राति मात्र होइन दिउँसै रक्सी खाने र कुटपिट गर्न गर्न थाले । कतैबाट न्याय नपाएपछि उनले आत्महत्या गरिन् । रुपन्देहीमा घरेलु हिंसापीडित कति छन् ? यसको आधिकारिक तथ्याक्त छैन । जिल्ला प्रहरी कार्यालय रुपन्देहीको तथ्याक्तमा भने न्यायका लागि चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म अर्थात् आठ महिनामा एक सय ३५ जनाले उजुरी दिएका छन् । तीन वर्षअघि ८८ जनाले

उजुरी दर्ता गराएकोमा गएको वर्ष एक सय ६१ जना घरेलु हिंसापीडितले न्यायका लागि उजुरी दिएका थिए उजुरी दिएकामध्ये ५० प्रतिशतलाई सेलमिलापबाट टुंग्याइएको छ । यो वर्षको आठ महिनामा आत्महत्या गरेका ४१ जना र हराएका १३ जनाको तथ्याक्त रुपन्देही प्रहरीमा छ । ती सबैजसो महिला घरेलु हिंसापीडित रहेको महिला प्रहरी सेल प्रमुख रामबहादुर खत्रीले बताए । तथ्यांकमा धेरै महिला उजुरी गर्न आएको देखिए पनि कानुनी अज्ञानता र घरभित्रको जटिलताले सबै महिला भने हिंसाविरुद्ध कानुनी उपचारका लागि आउन नसकेको उनले बताए । घरभित्र तथा आफन्तबाट हुने शारीरिक, मानसिक, भावनात्मक हिंसा तथा दुर्वचवहार घरेलु हिंसा हुन् । नेपालमा चार वर्षअघि घरेलु हिंसाविरुद्ध कसुर तथा सजाय ऐन ०६६ जारी भएको हो । घरेलु हिंसाले पुरुषलाई

समेत समेटेको भए पनि महिला घरभित्रै असुरक्षित हुने परम्परा तोड्न यो ऐन बनेको हो । जसले हिंसापीडितलाई संरक्षण र न्याय तथा पीडकलाई कारबाहीको सिफारिस गरेको छ ऐनअनुसार घरेलु हिंसापीडितले स्थानीय गाविस तथा नगरपालिका, नजिकको प्रहरी कार्यालय, राष्ट्रिय महिला आयोग र जिल्ला अदालतमा उजुरी दिन सक्छन् । रुपन्देहीमा भने कुनै गाविसमा घरेलु मुद्दा दर्ता हुँदैनन् । राष्ट्रिय महिला आयोगको संरचना पनि छैन । महिला मानवअधिकार रक्षक सञ्जाल रुपन्देहीका अध्यक्ष इन्दिरा आचार्य भनिन्छ “विकल्प प्रहरी हो । यसले पनि घरेलु मुद्दालाई प्राथमिकतामा राख्दैन । यसैले घरेलु हिंसापीडित समस्यामा छन् ।” अधिकारकर्मी ज्ञानु पौडेलका अनुसार घरेलु बाँकी पृष्ठ ३ मा

संस्था र सांभेदारी कार्यक्रमका बाध्यता

हरेक देशको सरकार संग सरकारी कोष हुन्छ, उसले आफ्नो कार्यक्रम र वजेट आफ्नो ढुकुटी हेरेर आम्दानी र खर्चको अनुमान गरेर निर्माण गर्ने गर्दछ । तर कुनै पनि गैर सरकारी संस्था संग सदस्यता प्रदान र नविकरण वाहेकको कुनै आफ्नो श्रोत हुँदैन जसबाट नियमित कार्यक्रम र खर्च गर्न सकियोस ।

देशको प्रशासन सरकार नाम गरीएको संयन्त्रबाट चल्छ सरकारको आफ्नै नियम छ राज्य भित्रका सवैले मान्ने पर्छ, सम्पत्तीका लागि छुट्टै त्यनको मुल्य तिरुनु पर्छ तर त्यो चल वा अचल सम्पत्ती आफैले लगानी गरेको किन नहोस त्यसको कर पनि छुट्टै लाग्ने गर्छ थाहा पाएर वा नपाएर चाहेर वा नचाहेर तिरुनु पर्छ त्यही सरकारी कोषका रुपमा जम्मा हुन्छ र विकास का रुपमा आउछ । त्यही विकासको महत्त्वपूर्ण साभेदार मानिने गैरसरकारी संस्थाहरु संग त्यस्तो कुनै श्रोत नभई वैदेशिक सहयोग, चन्दा तथा उपहार र सरकारी निकाय संगको साभेदारीमा फरक र प्रभावकारी काम गरी विश्वसनिय आधार निर्माण गरी अस्तित्व वचाउनु वाध्यता वनेको छ ।

काम नलिनु भन्दा कामको जिम्मा लिनु संस्थाको ख्यातीका लागि लाभदायक हुन्छ, अर्कोतिर रोजगारी र सामाजिक सेवा सगै सन्तुष्टि पनि प्राप्त हुन्छ , मेरो विगत ३ वर्षे सामाजिक क्षेत्रको कामको अनुभवले गैरसरकारी क्षेत्रले सामुदायिक विकासमा पुर्याको योगदान लाई तजिक बाट अवलोकन गर्ने अवसर पनि प्रदान गरेका छ भने सहभागि हुने र अनुभव वटुल्ने

घरेलु हिंसा:.....

हिंसाविरुद्धको ऐनले घरभित्र हिंसा गर्नेलाई सजायको भागीदार बनाए पनि ग्रामीण तहसम्म प्रचारप्रसार नहुँदा धेरैलाई थाहा छैन । कानुनी अज्ञानताले अधिकांश महिलाले घरेलु हिंसालाई अभै पनि इज्जत तथा प्रतिष्ठासँग जोडेका छन् आफ्नाले दिएका पीडालाई नियति सम्भरेर सहेका छन् । तर, न्यायको मार्गमा आएका छैनन् । ऐनमा भएका व्यवस्था कार्यान्वयन नहुँदा पनि पीडितलाई न्यायका विरुद्ध घरबाहिर निकाल्न समस्या हुने गरेको छ। न्याय खोज्न जाँदा सुरक्षा तथा संरक्षणको ग्यारेन्टी नहुँदा पनि महिला डरमा छन्, अधिकारकर्मी पौडेल भन्छिन्, परनिर्भर महिला गाँस-बासको समस्याले पनि कानुनी उपचारमा जाँदैनन् ।

उसो त ऐनमा पीडकलाई घर निकाला गरेर भए पनि पीडितलाई सुरक्षित बस्ने व्यवस्था मिलाउने, भ्रणपोषणको उचित प्रबन्धका लागि आदेश गर्ने, पीडित महिलाको उपचार गराउने र त्यसको उपचारखर्च उपलब्ध गर्न लगाउने उल्लेख छ । जवाफदेही निगरानी समिति लुम्बिनीका संयोजक अधिवक्ता महेन्द्र पाण्डे पीडकबाट घर निकाला गरेर पीडितलाई आश्रय दिएको घटना अहिलेसम्म रुपन्देहीमा नभएको बताउँछन् । मुद्दा अवधिमा भ्रणपोषणका लागि पीडकबाट रकम पाउन पनि समस्या छ । ऐनमा राज्यले पनि हिंसापीडित महिलाको हित र सुरक्षाका लागि सहयोगीको व्यवस्था गर्नुपर्ने, बस्नका लागि आश्रयस्थल बनाउनुपर्ने, सहयोगका लागि राहत

पनि मौका मिलेको छ , त्यही अनुभुतिलाई आफ्नो विचारका रुपमा यहाँ प्रस्तुत गर्ने प्रयास गरेको छु । गैरसरकारी काम सामाजिक क्षेत्रको वढी हुने हुनाले यसको त्यती धेरै मापनीय उपलब्धी नदेखिने समस्या

सहज छैन, सहयोगी निकायका शर्त र परिधिभित्र रहेर परियोजना का क्रियाकलाप र वजेट सोही अनुसार निर्धारण गर्नु पर्ने हुन्छ । त्यसमा पनि अन्तराष्ट्रिय निकाय संग गरिएको साभेदारीमा अपवाद वाहेक सम्भौता

मात्र पहिलो किस्ता रकम निकासा आउनु हो । जसको सम्पूर्ण काम ९ महिना देखी १० महिना भित्र सकिसक्नु पर्ने थियो । विवशता यसपाली राजनीतिक अस्थिरता र कोष विकास समितिको जीवन

लाई पछाडी सारेर संस्था द्वारा खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कत्रो अगसरता देखाएका हुन्छन् ती सबै अभिलासा र अगसरतामा वज्रपात परेको छ साभेदारी कार्यक्रमको अनिश्चितताका कारणले । समुदायले कामका लागि प्रारम्भिक तयारी गरिसकेका थिए , खनेका पाईपलाईन मा कति चौपायका खुट्टा भाँचिए, खोला किनारमा संकलन गरेका कति स्थानीय सामाग्री त वर्षाको भेल सगै पुरानै स्थानमा पुगे, समुदायको पानी खाने आशा भण्डै निराशा नै बन्यो, संस्थाका कर्मचारी र सिंगो संस्थाले समुदायलाई दिने उत्तर पाएनन् । हुन्छ भनौ भने कसरी भन्ने आधार छैन हुँदैन भनौ भने ८ महिनाको विकास चरणको कामलाई समुदायले नाटक र आफुहरुको जागीर भनिदिन्छन्, हुन पनि कार्यान्वयनका वेला आएर यस्तो अन्योल हुनुले सवैतिर भय मात्रै फैलायो । ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई कोष विकास समिति (फण्ड वोर्ड) विश्व वैक र नेपाल सरकार को संयुक्त लगानीमा सञ्चालन गरिएको एक समिति हो जसमा नेपालका तर्फबाट गर्नु पर्ने व्यय भार को निकासा नभएकाले यस्तो भएको चर्चा हामी सुन्थ्यौ ।

मेरो छोटो अवधिको अनुभुतिमा भेटिएका यी दुई घटनाले मलाई गैरसरकारी संस्थाको साभेदारी सामाजिक सेवाको भाव र साभेदारीमा हुने विभिन्न वाध्यताहरु लाई अध्ययन गर्ने प्रशस्त अवसर मिल्यो । गैरसरकारी संस्थाहरु लाई लाग्ने ठेकेदारी को संज्ञा यसको विवशता हो यस्ता सबै खाले कुराले मन चसक्क भए पनि यी वाध्यता लाई भित्रै बाट बुझ्ने अवसर नहुनेहरुको अवुक्त सम्भरेर चुप लाग्नु को कुनै विकल्प छैन । सामाजिक एकता सद्भाव र सहिष्णुता पक्षमा गैरसरकारी क्षेत्रले आफ्नो वनेर पुर्याएको योगदानको न्यून मूल्यांकन हुनु न्यायीक हुँदैन । कुनै यसका कमजोर पक्ष छन् भने त्यो साभेदारीको शर्तमा हुने अनियमितता नै हो । त्यसैले सरकारी वा अन्तराष्ट्रिय साभेदारीमा आगामी दिनमा यस्तो खालेको अनिश्चितता नहोस साभेदारीको मर्म नमरोस् निरन्तर साभेदारीले संस्था स्वयंसेवकको माध्यम बाट निरन्तर समुदायमा सानो तिनी सेवा गर्ने अवसर संस्थाहरुलाई मिलिरहनु पर्दछ । यो नै सााचो अर्थमा चौतर्फी विकासमा साभेदारीताको महत्व र यसको सार्थकता सिद्ध हुन्छ ।

नयाँ वर्ष मनाउन श्रीनगरतिर

पाल्पा/२०७१ सालको पहिलो दिन बैशाख १ गते । नेपालीहरुले यो दिनलाई एउटा नविनतम दिनको रुपमा मनाएका छन् । नयाँ वर्षको शुभकामना साटासाट गर्दै र आपसमा रमाउँदै यो दिनलाई मनाइएको छ । खासगरि यो दिनलाई गत वर्षको समिक्षा गर्दै आगामी दिनको योजना बनाउने दिनको रुपमा समेत लिइन्छ ।

पछिल्लो केही वर्ष यता यो दिनलाई एउटा पर्व जस्तै लिन थालिएको छ । बाटोमा भेट हुँदा वा टेलिफोनमा कुराकानी हुँदा देखि फेसबुक, इमेल, जिमेल, टुइटरमा समेत नयाँ वर्षको शुभकामना साटासाट गर्ने प्रचलन रहेको छ । कतिपयले एसएमएसबाट समेत नयाँ वर्षको शुभकामना आदानप्रदान गरेका छन् ।

नयाँ वर्षको अवसरमा तानसेनको श्रीनगर क्षेत्रमा सर्वसाधारणहरुको बाक्लो सहभागिता देखियो । नयाँ वर्ष मनाउनकै लागि विभिन्न जिल्लाहरुबाट समेत सपरिवार पाल्पा आएका थिए । पाल्पा सहित छिमेकी जिल्लाहरु रुपन्देही,

आपत्कालिन कार्य संचालन कक्ष सुरु

पाल्पा/पाल्पामा घट्ने दैवि तथा प्राकृतिक प्रकोपको व्यवस्थापन गर्न जिल्लामा आपत्तालिक कार्य संचालन केन्द्र शुरु भएको छ ।

जिल्ला प्रशासन कार्यालय पाल्पाले पाल्पा दरवारमा कार्यालय संचालनमा ल्याएको हो । केन्द्रमा २४ घण्टा काममा खटिने कर्मचारीहरुको व्यवस्था गरिएको छ । जिल्लामा हुने प्रकारका आपत विपतका घटनाहरु कार्यालयमा जानकारी भएपछि कार्यालयले तत्कालै उद्धार टोली खटाउने व्यवस्था गरिएको छ । नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, शशस्त्र प्रहरी, रेडक्स, विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयमा आएका सुचनाहरु पहिलो चरणमा केन्द्रलाई जानकारी गराउने, र केन्द्रको निर्देशन अनुसार उद्धार कार्यमा जाने एकट्ठार सुचना

नवलपरासी, कपिलवस्तु, स्यांगजा, गुल्मी, अर्घाखाँची सहित तराईका विभिन्न जिल्लाहरुबाट नयाँ वर्ष मनाउनकै लागि पाल्पा आउनेहरुका कारण बिहानैदेखि तानसेन बजार सहित श्रीनगर क्षेत्रको चहलपहल रमाइलो देखिन्थ्यो । सोमवार बिहानैदेखि तानसेनको मौसम अलि चिसो थियो । त्यसैले पनि तराईबाट गर्मी छल्ल र नयाा वर्ष पहाडतिरै मनाउने गरि आइतवार नै पाल्पा सदरमुकाम तानसेन आइपुगेकाहरु निकै उत्साही थिए । आपसमा

शुभकामना साटासाट गर्दै नयाँ वर्ष मनाउने एउटा आकर्षणको स्थल बन्यो पाल्पा स्थित श्रीनगर । तराईमा गर्मी मौसम सुरु भइसकेको र पहाडमा गर्मी पनि नहुने र जाडो पनि नहुने भएकोले आफूहरुले नयाँ वर्ष मनाउनका लागि पहिलो रोजाई पाल्पालाई नै बनाएको नवलपरासीको सुनवलका युवा गणेश श्रेष्ठले बताए । श्रीनगर बाहेक पाल्पाका रानीमहल, रिडी बगनास लगायतका क्षेत्रमा समेत नयाँ बर्ष मनाउनेहरुको बाक्लो सहभागिता रहेको थियो ।

एउटा छ, एन जि ओ को काम वालुवामा पानी भन्ने आरोप आउछ, गरी खाने वाटो नपाएर र केही गर्न नसकेर विकल्पका रुपमा सामाजिक क्षेत्र रोजेको भन्ने भनाई पनि कम सुनिदैनन् यो क्षेत्रमा लाग्ने हरेका लागि, यद्यपी सरकारी र स्थायी प्रकृतीको पेशा व्यवसाय गर्नेहरु संग अस्थायी र गैरसरकारी क्षेत्रका स्वयंसेवकहरुको काम प्रभावकारीता राष्ट्रका लागि योगदान र व्यक्तिगत क्षमतामा पनि अतुलनीय चाही हुादैन भन्ने मलाई लाग्छ । गैरसरकारी क्षेत्रका वाध्यता का कारणले आफुले काम गर्दाको सिकाईका आधारमा परियोजना निर्माण गर्न र वस्ती तहमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न परिस्थिती

गरिएको शर्त पुरा हुन्छ, तर सरकारी निकाय संग गरिएका सम्भौता र शर्त हरू सम्भौता गर्ने व्यक्ति सो पदमा नरहेमा वा राजनिक स्थितीको फेरवदल भएमा त्यसैलाई सवाल वनाएर शर्त पुरा नहुन सक्ने खतरा समेत हुने मेरो अनुभव रहेको छ । जसको पहिलो उदाहरण साढे २ वर्षे मेरो सामाजिक क्षेत्रको विद्यालय सामाजिक श्रोत विकास केन्द्र नेपाल द्वारा सञ्चालित सामुदायिक विकास परियोजना हो भने दोश्रो उदाहरण सोही अवधिमा संस्थाले ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई कोष विकास समितिको साभेदारीमा सञ्चालन गरेको ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रम अन्तर्गत नवौ चरणका कार्यक्रम सम्भौताको समयावधि सकिए (१० महिना) पछि

उनले गुनासो गरे, प्रहरीभित्रै अन्य घटनासरह घरेलु हिंसाका मुद्दामा सहजीकरण गर्ने प्रहरीलाई प्रोत्साहन नगर्ने र कार्य मूल्यांकनमा नपार्दा काममा खटिने प्रहरीको आत्मबल घटेको हुन्छ ।

घरेलु हिंसाविरुद्ध महिलाको न्यायमा पहुँच पुर्‍याउन के गर्नुपर्ला त ? निःशुल्क कानुनी सहयोगको काम गरेका अधिवक्ता सूर्य अधिकारी घरेलु हिंसाविरुद्धको अभियानलाई सशक्त बनाउन कानुनी चेतना बढाउने र हिंसापीडितको संरक्षणका लागि काम गर्नुपर्ने बताउँछन् । उनका अनुसार जिल्लाजिल्लामा महिला आयोगको संरचना बनाउन, स्थानीय निकायमा पनि उजुरी लिने संरचना तयार गर्न र महिला प्रहरी सेललाई सुविधासम्पन्न पार्न पनि लाग्नुपर्छ।

पीडकलाई २५ हजार रूैया जरिवाना वा तीनदेखि ६ महिना कैद हुने सजाय बढाउनुपर्छ। सार्वजनिक पदमा बसेका व्यक्तिका लागि अहिले १० प्रतिशत मात्रै बढी सजायको व्यवस्था छ । यसलाई बढाएर दोब्बर सजायको व्यवस्था गर्नुपर्छ। मुद्दाका सबै प्रक्रियामा राज्यले पीडित महिलालाई सहयोगको व्यवस्था गर्नुपर्छ । मान्छेको सबैभन्दा सुरक्षित स्थल घर र आफन्त हुन तर, पितृसत्तात्मक सोच तथा संरचनाका कारण आफन्तबाटै नेपाली महिला पीडित भएका छन् अधिवक्ता अधिकारी भन्छन्, घरभित्रै हुने असुरक्षा हटाउन घरेलु हिंसा कसुर तथा सजाय ऐनलाई संशोधन गरेर कडाइका साथ लागू गर्नुपर्छ ।

-सञ्चारिका फिचर सेवा

बिक्रमसम्बत्को ऐतिहासिकता

विक्रम संवत् २०७१ साल शुरु भएको छ । वैशाख १ गतेदेखि विक्रम संवत्को नयाँ वर्ष शुरु हुन्छ । पशुपति पुराणमा अथ सूर्यवंश प्रभावान्नेपाले किरात राजन निर्जित्य लिच्छवि वंश प्रवर्ततेः भनिएको छ । त्यसका अनुसार सूर्यवंशी लिच्छवि राजाको प्रभावले किरात राजालाई जिती लिच्छविवंश शुरु भएपछि लिच्छविवंशका पहिला राजा धर्मपाल, भूमिवर्मा विक्रमादित्य उपाधिबाट पुकारिएका सूर्यवंशी पराक्रमी चक्रवर्ती राजाबाट हालको काठमाडौँ उपत्यकामा राजधानी स्थापना गरेर शासन गरेको बेलादेखि विक्रम संवत् उठान भएको देखिन्छ ।

वैदिककालदेखि चल्दै आएका महिना, वार, तिथिहरूलाई निरन्तरता दिई राष्ट्रिय संवत्को रूपमा यो संवत् प्रचलनमा रहँदै आएको छ । हिमवत्खण्डका स-साना सेनवंशी, बाइसी, चौबिसी तथा काठमाडौँ उपत्यका लगायत ब्रह्मपुत्रदेखि गंगाको आसपाससम्म विक्रम संवत् चलनचल्तीमा रहेका प्रमाण छन् ।

विक्रम संवत् लगायत इतिहासको फेरबदलमा नेपालमा चलि आएका शक संवत्, नेपाल संवत्हरू तिथिका आधारमा मात्र चलिरेहेका र तिथिहरू गडबड भइरहने हुदा शासन व्यवस्थामा असजिलो भएकाले सुव्यवस्थाका लागि चन्द्रशमशेरले ज्योतिषीहरूको सम्मेलनबाट सल्लाह लिएर तिथि र बारहरूमा तलमाथि नगरी विक्रम संवत्त् १९६१ मेष संक्रान्ति वैशाखदेखि १ गते शुरु गरी गतेमा लेख्ने चलन चलाएका हुन् । विक्रम संवन् भन्दा १३५ वर्षपछि शक संवत्को उठान र ९३७ वर्षपछि नेपाल संवत्को उठान भएको हो । विक्रम संवत्को वर्षमा ३६५ दिन र शक संवत् र नेपाल संवत्मा ३५४ दिनमात्र हुनेहुँदा विक्रम संवत् व्यावहारिक देखिएको छ । विक्रम संवत् नै जेठो संवत् भएकाले नेपालको इतिहासका घटनाक्रमलाई जीवन्त राख्न सफल बनेको छ ।

नेपालको पुरातत्व विभाग, राष्ट्रिय पुस्तकालयबाट प्रकाशित भाषा वंशावलीमा विक्रमादित्य राजाबारेमा किंवदन्तीहरू प्रस्तुत गर्दै बज्रयोगिनीबाट पारसमणिसहित आर्शिवाद प्राप्त गरेको राजप्रसादको दक्षिणतर्फ हालको नारायणहिटी चर्तुमुख नारायण स्थापित गरी जोडीधारा बनाई विक्रम संवत् चलाइएको उल्लेख छ । साखु बज्रयोगिनीको मन्दिरदेखि केही माथि रहेको एउटा मन्दिरमा विक्रमादित्य राजाको टाउको रहेको छ । त्यहाँ अहिले पनि बज्राचार्य वंशका पुजारीले पूजा गर्दै आएका छन् । यसबारेमा अनेकौँ किंवदन्ती छन् । यो नै विक्रमादित्यले यहाँ राज्य गरेका प्रमाण हो । उनैबाट काभ्रे जिल्लाको नालामा उत्तरापुर् राज्यका नाममा विक्रमादित्य राजाले राज्य गरेको किंवदन्ती प्रचलित छ । योगी नरहरिनाथले श्री वीर पालःनृपतिःततः अभूत तस्मात् अबूत विक्रमपाल भूपूः भन्ने उल्लेख गर्दै देवमाला वंशावलीमा कुनै चक्रवर्ती राजा विक्रमादित्यको बत्तिसपुतली राम मन्दिर भएको ठाउँमा राजसिंहासन थियो भन्ने पाइन्छु भन्नुभएको छ । लिच्छवि शासनकालमा निर्मिति हरिसिद्धि मन्दिरमा विक्रम संवत् ७११ उल्लेख भएको वंशावली छ र विक्रम संवत् ९४५ मा हरिसिद्धि नाटक मञ्चन भएको हरिसिद्धि उपपुराणमा उल्लेख

छ । जयस्थिति मल्लका पालाको सुवर्णपत्रमा विक्रम राजवर्ष १४४८ श्रीमत नेपालीकेः श्रेयोस्तु उल्लेख छ । त्यसरी नै मल्लकालभरि विक्रम संवत् चलनचल्तीमा रहेका प्रमाणित गर्ने अभिलेख प्राप्त छन् ।

राजीवलोचन जोशीका बराज्य नामक पुस्तकमा विक्रम संवत् १७२१ मा लमजुडमा वीरमर्दन शाह र विक्रम संवत् १७४१ मा लमजुडमा केहरिनारायण शाह राजा रहेका, विक्रम संवत् १७९६ मा पृथ्वीनारायण

२०४३० भन्नुभएको छ । कतिपय नेपालकै इतिहासकारले विक्रम संवत् नेपालको होइन, यसको उठान भारतको उज्जैनबाट भएको हो भनेको पनि पाइन्छ तर यो सत्य होइन । इस्वी संवत् ४०० तिर चन्द्रगुप्त

लेख
वीरघराज प्रसाई

विक्रम संवत् लगायत इतिहासको फेरबदलमा नेपालमा चलि आएका शक संवत्, नेपाल संवत्हरू तिथिका आधारमा मात्र चलिरेहेका र तिथिहरू गडबड भइरहने हुदा शासन व्यवस्थामा असजिलो भएकाले सुव्यवस्थाका लागि चन्द्रशमशेरले ज्योतिषीहरूको सम्मेलनबाट सल्लाह लिएर तिथि र बारहरूमा तलमाथि नगरी विक्रम संवत्त् १९६१ मेष संक्रान्ति वैशाखदेखि १ गते शुरु गरी गतेमा लेख्ने चलन चलाएका हुन् । विक्रम संवन् भन्दा १३५ वर्षपछि शक संवत्को उठान र ९३७ वर्षपछि नेपाल संवत्को उठान भएको हो । विक्रम संवत्को वर्षमा ३६५ दिन र शक संवत् र नेपाल संवत्मा ३५४ दिनमात्र हुनेहुँदा विक्रम संवत् व्यावहारिक देखिएको छ । विक्रम संवत् नै जेठो संवत् भएकाले नेपालको इतिहासका घटनाक्रमलाई जीवन्त राख्न सफल बनेको छ । नेपालको पुरातत्व विभाग, राष्ट्रिय पुस्तकालयबाट प्रकाशित भाषा वंशावलीमा विक्रमादित्य राजाबारेमा किंवदन्तीहरू प्रस्तुत गर्दै बज्रयोगिनीबाट पारसमणिसहित आर्शिवाद प्राप्त गरेको राजप्रसादको दक्षिणतर्फ हालको नारायणहिटी चर्तुमुख नारायण स्थापित गरी जोडीधारा बनाई विक्रम संवत् चलाइएको उल्लेख छ ।

मोरङका राजा हरिश्चन्द्र सेन र बृष सेनको स्याहामोहरमा विक्रम संवत् १७१९ पौष वदी ४, मकवानपुरका राजा मानिक सेनले विक्रम संवत् १७८४ कार्तिक शुदी ७, विजैपुरमा बुद्धिकर्ण राईले विक्रम संवत् १८२४ नेपाली भाषामा लेखिएका कयौँ प्रमाण रहेको इतिहासविद् शंकरमान राजवंशीले पुरातत्व संग्रह ९२०१८० मा प्रकाशित गर्नुभएको छ । फर्पिङ्मा कनकेशरको ढोका फेरेर मुकुट चढाएको अंकित अभिलेखमा विक्रम संवत् १२९७ उल्लेख छ । गोरखाको रामेश्वर मन्दिरको रामशाहको अभिलेखमा विक्रम संवत् १६९३ उल्लेख छ । अछामको वरदादेवी मन्दिरमा विक्रम संवत् १७७९ पौष उल्लेख छ । भक्तपुर दरबार तजिकैको गहिरो धाराको पश्चिमपट्टिको भित्तामा विक्रम संवत् १७३५ र भक्तपुर दरबारको तलेजु चोकको देवद्वारको तोरणको स्वर्णपट्टामा विक्रम संवत् १७४१ र भक्तपुरको डोलेश्वर महादेवको मन्दिरमा विक्रमाब्द १७६४ साथै नेपाल संवत् ८२८ माघ र भक्तपुर राजदरबार कुमारी चोकमा जितामित्र मल्लको अभिलेखमा विक्रम संवत् १७३४ उल्लेख भएको कुरा इतिहासविद् नयनाथ पौड्यालबाट अभिलेख संग्रहमा उल्लेख गरिएको छ । राजा भूपतेन्द्र मल्लले विक्रम संवत् १७६३ उल्लेख गरेको कुरा भुवनलाल प्रधानले आफ्नो कृतिमा र जयप्रकाश मल्लले विक्रम संवत् १८१४ मा राष्ट्रनिर्माता पृथ्वीनारायण शाहलाई नेपाली भाषामा धर्मपत्र गरिदिएको कुरा इतिहासविद् नयराज पन्तले इतिहास संशोधनको प्रमाण प्रमेयु मा उल्लेख गर्नुभएको छ ।

विक्रम संवत् यसक्षेत्रको प्रचलित संवत्को रूपमा मानिएकाले राष्ट्रनिर्माता पृथ्वीनारायण शाहले उपत्यका विजय गरेपछि लेखिएको वसन्तपुर दरबारको अभिलेखमा राजा पृथ्वीनारायण शाहको वंश गृह्येकाली र पशुपतिका दुई पाउका धुलाका प्रसादले स्थिर भइरहोस् भनेर विक्रम संवत् १८२५ उल्लेख पाइन्छ । जंगबहादुरले संग्रह गरेको मुलुकी ऐनमा विक्रम संवत् १९१० नै उल्लेख छ । इतिहासकार दिनेशराज पन्तले

द्वितीयले अयोध्या विजयगरी छालाका मुद्रामा विक्रमादित्य लेख्दैमा विक्रम संवत् उठान गर्ने उनै हुन् भन्न मिल्दैन । इतिहास शिरोमणि बाबुराम आचार्यले लेख्नुभएको छ । जुन समय ईशापूर्व ५७ वर्षमा यो संवत्को उठान भएको थियो, उस समयमा उज्जैनमा राजा विक्रमादित्यको अस्तित्व देखिदैन । उज्जैनका खण्डहरूको उत्खनन हुदा पनि त्यस समयमा विक्रमादित्य रहेको चिन्ह भेटिएको छैन । विक्रमादित्य राजाको भारतमा उदय भएको थियो भने त्यस्ता प्रतापी चक्रवर्ती राजाका विषयमा त्यस समयका भारतका कवि वा कलाकारले कहीं न कहीं चर्चा गर्थे होलान्, कहीं कतै गुनगान हुन्थ्यो, कहीं कतै मूर्ति पनि बन्थ्यो होला ।

नेपाल संवत्मा वर्षमा ३५४ दिन र तिथिबाट मात्र चल्ने र विक्रम संवत्को वर्षमा ३६५ दिन, गतेलगायत तिथि, बारमा आवद्ध रहँदै आएको र शक संवत्भन्दा १३५ वर्ष र नेपाल संवत्भन्दा ९३६ वर्ष जेठो संवत् भएकाले यसको ऐतिहासिक गरिमा छ । ज्योतिषी पं. सूर्यप्रसाद ढुंगेल भन्नुहुन्छ-विक्रम संवत् प्रकृतिसँग आवद्ध छ । दिन र रात सूर्यले नै निर्धारण गर्ने र सूर्यले एक वर्ष अर्थात ३६५ दिन १५ घडी ३१ पला ३१ प्रतिपला, यति समयमा एक चक्कर ३६० डिग्री पूरा गरेको हुन्छ । सूर्यले जब ३६० डिग्री अर्थात राशी, अंश, कला, विकला ०० हुन्छ, त्यही समयमा मीन राशी समाप्त भई मेष राशीमा सूर्य प्रवेश गर्छत् र विक्रम संवत् अनुसार नयाँ वर्ष प्रारम्भ हुन्छ । यसैगरी ३० अंशको एक महिना हुनेहुँदा पहिलो ३० अंश सिद्धिएपछि वैशाख सिद्धिएर जेष्ठ महिना प्रारम्भ हुन्छ । यहीक्रमबाट ३०/३० अंश काटेपछि वर्ष पूरा हुन्छ ।

विक्रम संवत् नेपालका साथै भारतका पनि कतिपय स्थानमा इतिहासकालदेखि नै लोकप्रिय रहँदै आएको छ । अहिले पनि भारतका कतिपय ठाउँमा विक्रम संवत्लाई नै आधार बनाएर पञ्चांगहरू प्रकाशित भइरहेका छन् । यसरी हेर्दा विक्रम संवत् नेपालको मौलिक संवत् हो । यो नेपालको गौरव पनि हो ।

खोजपत्रकारिता तालिम सम्पन्न

पाल्पा/पाल्पा पर्यटन विकास केन्द्रको आयोजनामा ५ दिने स्थलगत खोजपत्रकारिता तालिम तानसेनमा सम्पन्न भएको छ । ओएसएफको सहयोगमा संचालित तालिममा पाल्पा, रुपन्देही र नवलपरासीका गरि १३ जना पत्रकारहरूको सहभागिता रहेको थियो ।

तालिममा खोज पत्रकारिताका प्रशिक्षकहरु मोहन मैनाली, हस्त गुरुंग र शरदचन्द्र वस्तीले प्रशिक्षण दिएका थिए । तालिम समापन कार्यक्रम संस्थाका अध्यक्ष कृष्ण पोखरेलको अध्यक्षता र कार्यक्रम संयोजक किरण कौशलको संचालनमा सम्पन्न भएको थियो ।

मुटुरोगबारे शिविर चल्दै

पाल्पा/तानसेनमा यही वैशाख २, ३ र ४ गते मुटुरोग सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन भइरहेको छ । वैशाख २ गते बरिष्ठ मुटुरोग विशेषज्ञ तथा हृदयरोग निवारण प्रतिष्ठानका केन्द्रिय अध्यक्ष डा. प्रकाशराज रेग्मीद्वारा तानसेन नगरपालिका हलमा ३० जना स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई अभिमूखीकरण कार्यक्रम गर्ने । २ गते नै नेपाल हृदय रोग निवारण प्रतिष्ठान र साहित्य तथा स्वास्थ्य प्रतिष्ठानको संयूक्त आयोजनामा ३०० जनालाई लक्षित गरि बरिष्ठ मुटुरोग विशेषज्ञ डा.

प्रकाशराज रेग्मीद्वारा प्रस्तुत गरिने हृदय रोग निवारण सम्बन्धि जनचेतना मुलक बृहत अन्तरक्रिया हुने बताइएको छ । त्यस्तै वैशाख ३ र ४ गते बरिष्ठ मुटुरोग विशेषज्ञ डा. प्रकाशराज रेग्मी तथा डा. बद्रि नेपालद्वारा पाल्पा जिल्ला अस्पतालमा करिब २ सय ५० जना मुटुरोगीहरूलाई लक्षित गरि विशिष्ट मुटुरोग शिविरमा स्वास्थ्य परिक्षण गरिने हृदयरोग निवारण प्रतिष्ठान पाल्पाका ध्यक्ष समिरमान सिँद्वारा हस्ताक्षरित विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

पद हस्तान्तरण कार्यक्रम सम्पन्न

पाल्पा/नेपाल प्रेस युनियन पाल्पा शाखाले सातौँ जिल्ला अधिवेनबाट नवनिर्वाचित नयाँ कार्यसमितिलाई पद हस्तान्तरण गरेको छ । शाखाले नवनिर्वाचित सभापति भरत शर्मा नेतृत्वको पदाधिकारीलाई पद हस्तान्तरण गरेको हो । कार्यक्रममा बोल्दै सल्लाहकार भूपेन्द्र गहिरेले मोफसलका सञ्चार माध्यममा श्रमजिवी ऐन लागू गराउनका लागि प्रेस युनियन जस्तो सुकै मूल्य चुकाउन

तयार रहेको बताए । सल्लाहकार जगदीश भट्टराईले पत्रकारहरु मर्यादीत भएर आफ्नो पेशामा क्रियाशिल बन्नुपर्ने बताए । कार्यक्रम शाखाका सचिव माधव अर्यालको सञ्चालनमा भएको कार्यक्रममा निवर्तमान सभापति प्रकाश नेपालले नयाँ नेतृत्वलाई सफल कार्यकालको शुभकामना व्यक्त गरेका थिए । कार्यक्रम शाखा सभापति भरत शर्माको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको थियो ।

जिल्ला वन कार्यालय पाल्पाको सूचना

सामुदायिक वनमा वन ऐन, २०४८ र वन नियमावली २०५१ ले निशेध गरिएका कार्यहरू नगर्ने/नगराऔं । प्रत्येक सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले आ-आफ्ना विधान र कार्ययोजनाको पूर्ण पालना गरौं ।

अनरोधक
जिल्ला वन कार्यालय पाल्पा
फोन नं. ०७५-५२०००२

एक नजर यता पनिल

हामीकहाँ महिला पुरुष तथा बालबच्चा एवम् उमेर अनुसार जुत्ता, चप्पलहरु तयार गरिनुका साथै खुद्रा तथा थोक बिक्री गरिन्छ । यहाँहरूको अर्डर अनुसार जुत्ता चप्पल समेत तयार गरिने भएकोले सम्पर्क राख्नुहोला ।

प्रो.
गोविन्द नेपाली

न्यू शुभकामना शु सेन्टर असनटोल, तानसेन पाल्पा

तानसेन नगरपालिकाको अनुरोध

- नगर सफा राखौं, नगरवासीको सभ्यताको परिचय दिउँ ।
- तानसेन नगरलाई फुलैफूलको शहर र हरित शहर निर्माण गर्न सबै क्षेत्रबाट प्रयत्न गरौं ।
- वातावरण सुधार्न पहल गरौं, नगर क्षेत्र सफा राखी स्वच्छ राखी आनन्दमय वातावरण निर्माणमा लागि परौं ।

 अनुरोधक
तानसेन नगरपालिकाको कार्यालय, तानसेन पाल्पा

हरेक बुधवार पाल्पाबाट प्रकाशन हुने पाल्पा समाचारपत्र साप्ताहिक पढेपछि सुभावा सल्लाह र प्रतिक्रियाको अपेक्षा गर्दछौं ।

हार्दिक मंगलमय शुभकामना

नव वर्ष २०७१ को पावन अवसरमा समस्त नेपालीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दै यो वर्षले आम नेपालीहरूका लागि नयाँ संविधान जारी गरि स्थानीय निकाय निर्वाचन गराई मुलुकलाई निकास दिन मद्दत गरोस् । यही शुभकामना व्यक्त गर्दछौ ।

“जन्म मृत्यु, बसाईसराई लगायतका बिबरणहरु गाविस कार्यालयमा आएर दर्ता गराई असल नागरिकको भूमिका निर्वाह गर्नुहुन सबैमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना ब्यक्त गर्दछौं।”

[illegible]

विदेशबाट फर्केपछि गाउँमै गाईपालन

भुवन रायभाभी/छहरा

“असाध्यै गर्मी १८ घण्टाको काम त्यसै माथि मालिकको कचकच स्वार्थी र ममताहिन व्यक्तिहरूको शहर रहेछ विदेश त्यही ठाउँमा ५ वर्ष पिडादायक जिवन बितायो स्वर्ग भन्दा पनी प्यारो नेपाललाई माया मारेर ।” यो भनाइ हो । पाल्पा छहरा ६ भसाहाका गणेश न्यौपाने र देवराज राउतको । उनीहरू दुवै जना परिवार पाल्नाकै लागी घर खर्च चलाउन नसकेपछि ज्यानकै बाजी राखी विदेशी भुमीमा पुगेका थिए । गणेश र देवराजले निकै सस्तो मुल्यमा आफ्नो रगत र पसिना बेच्न बाध्य भएको गुनासो सुनाए । जनतन गएको रिन तिरेपछि अहिले उनीहरू विदेशबाट फर्केर आफ्नै घर नजिक अरुको जग्गा भाडामा लिएर छहरामा रहेको परोपकार स्वाबलम्बन बचत तथा ऋण सहकारी मार्फत युवा तथा स्वरोजगार कार्यक्रमबाट ५ लाख र आफुहरू दुइ जनाले ४ लाख गरी करिव ९ लाख रुपियाँको लगानीमा

हेक्लाङ्ग गैरी रमाइलो मेला सम्पन्न

मुक्तिप्रसाद न्यौपाने /पाल्पा

पाल्पा/लोकसंस्कृति, परम्परा हाम्रो पहिचान, ग्रामीण विकासकालागि हाम्रो अभियान भन्ने मूल अभिप्रायका साथ नयाँ वर्षमा हेक्लाङ्ग गैरी रमाइलो मेला सम्पन्न भएको छ ।

लोक सुशेली युवा समाज हेक्लाङ्ग पाल्पाले १२ औं वार्षिकउत्सवका अवसरमा कार्यक्रम आयोजना गरेको हो । कार्यक्रममा राष्ट्रिय लोक कलाकारहरूसँगै स्थानियहरू छमछमी नाचेका थिए । गाएका थिए । भुमेका थिए । कार्यक्रममा राष्ट्रिय लोकदोहोरी कलाकारहरू तिलक वली, बालकुमार श्रेष्ठ, कल्पना काफ्ले र मिरा काकीको प्रस्तुती भएको थियो । नयाँ वर्षको अवसरमा कार्यक्रममा शुभकामना आदानप्रदान गरिएको थियो ।

स्थानिय कलाकारहरूले कौरा र मारुतीको नाच प्रस्तुत गरेका थिए । कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि समाजसेवी रमनबहादुर थापाले स्थानिय मौलिक परम्परा लोप हुदै गइरहेको हुदा यसको संरक्षण र प्रबर्द्धनमा ध्यान दिनुपर्ने बताएका थिए । कार्यक्रमको मुख्य प्रायोजन देहा कतारबाट इश्वर काफ्लेले गरेका थिए । कार्यक्रम इन्द्रपुजा सुनचाँदी पसल, बुटवल गेष्टहाउस, बि एण्ड बि मेडिकलले सहप्रयोजन गरेका थिए । कार्यक्रम मुक्तिप्रसाद न्यौपाने र दिलबहादुर सिंजालीको सञ्चालन तथा विष्णु सेनको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको थियो ।

**हरेक बुधवार
पाल्पाबाट प्रकाशन
हुने पाल्पा समाचार
पत्र साप्ताहिक
पढेपछि सुभाब
सल्लाह र
प्रतिक्रियाकी अपेक्षा
गर्दछौ ।**

राधाकृष्ण गाई फार्म सन्चालन गरी व्यावसायिक गाइपालन सुरु गरेका गणेश र देवराजले मासिक सबै खर्च कटाएर ५० हजार बचाएको सुनाए । उनीहरू भन्छन् हामीले विदेशमा ५० हजार कमाउन भन्दा ४ महिना फर्खिन पर्थ्यौं यहाँ हामीलाई राप्ति भएको छ । यो हाम्रो लागि ठिकै हो सुरुवातमा नै छौ । पछि कमाई राप्ति हुने आशा राखेका छौ ।

अहिले उनीहरूले ७ वटा दुध दिने र दुइ वटा ब्याउने गाई गरी ९ वटा गाई पालेका छन् । उनीहरूले सुरुवात गाईबाट गरे पनि दीर्घकालीन लक्ष्य भनेको अदुवा खेती बेमौसमी तरकारी खेती र लोकल कुखुरापालन गर्ने सोच समेत रहेको बताए । उनीहरू भन्छन् “हामी विहान , ४ बजे उठेर गाई दुहुन पछि ७ वटा गाईले करिव ४०/४५ लिटर दुध दिन्छन् दुध लिएर करिव डेढ घन्टाको उकालो बाटो भएर भुवनपोखरी गाविसको रुधमा रहेको डेरीमा पुग्दा विहानको ८ बज्छ बाटोको समस्याले दुध नाम्लो लायर डेरीमा लानु पर्न बाध्यता रहेको छ । छहरा गाविसको अली पुच्छारमा रहेको यो भसाहा गाउँको भौगोलिक बनावट भने बिकटतामा पर्छ । मोटर बाटो नभएका कारण तपाईंहरूलाई समस्या छ होला कसरी समय मिलाउनु भएको छ भन्ने प्रश्नमा दुवै जना हासेर भने यो दुख केही होइन ,विहान ४ बजे उठेर एक जना गोबर सोत्तर र घास पातमा लागिन्छ एक जना दाना पानी तिर लागिन्छ दुध

वोहेर पालो पालो गरी दुध बोक्छौं, हामीलाई प्राविधीक समस्या र ,गाईलाई केही भएमा पशु सेवा केन्द्र छहराका प्रमुख हरि कोइराला घरमै आएर ओषधी उपचार गर्नुका साथै उचित परामर्श दिनु हुन्छ अहिले उहाँकै पहलमा थरी सुधारको लागी अधिक सहयोग समेत मिलेको गणेशले बताए । हाम्रो देश दुध उत्पादनमा आत्मनिर्भर भनिए पनि बजारमा अझै दुधको अभाव भएका कारण आफूहरू गाईपालनबाट दुध उत्पादन तिर लागेको अर्का किसान देवराजले बताए । काम सानो ठुलो भन्ने हुँदैन विदेशमा गएर जे पनि गर्ने हामी नेपाली यहाँ गाई भैसीको गोबर फाल्न लजाउने प्रचलन रै आएको कारण पनि नेपालमा कृषि क्षेत्रमा विकास नभएको उनहरूको दावी छ । अर्काको देशमा टन्टलापुरे घाममा पसिना चुहाउनु भन्दा आफ्नै पाखा पखेरामा परिश्रम गरी यिनै गाउँ बस्तुका गोबर संग लडिबुडी गरी आनन्दको जिवन वित्ताउन सजिलो भएको बताउँछन यी युवाहरू ।

उमेरले भर्खर २६ वर्ष काटेका दुइ युवाको जोश जागरले गाउँमै नयाँपन थपेको छ । अरु गाउँका युवाहरू समेत उनीहरूको काम प्रति लालायित भएका छन् । उनीहरू फुसंदको समयमा विदेश जान खोज्ने युवालाई विदेशको दुखका बारेमा बताउँदै स्वदेशमै केही गर्न सल्लाह सुभाव र गाईपालन गर्ने सोच बनाएका युवालाई थप परामर्श समेत दिने गरेका छन् ।

स्थानीय शान्ति समितिको अनुरोध

विस्तृत शान्ति सम्झौताको पलना गरौं । हिमाल पहाड, मधेश/तराई कोही छैन । पराई । सबै जनता मिलौं इन्द्रको घाउलाई मेटौं ।

स्थानीय शान्ति समिति पाल्पा

इन्द्रेणी रेष्टुरेन्ट अब,अझ नयाँ ढंगबाट

विगत १५ वर्षदेखि तपाईंको सेवामा समर्पित हुँदै आएको यस रेष्टुरेन्ट नयाँ व्यवस्थापन र परिष्कृतपनका साथ स्तरीय नास्ता र खानाका लागि सेवामा हाजिर रहेको जानकारी गराउँदछौं । **हामीकहाँ नेपाली, पाल्पाली, चाइनिज, इन्डियन खाना तथा नास्ता र तन्दुरी स्न्याक्स, कन्टिनेन्टल उपलब्ध छ ।** सदैव हामीलाई सम्झनुहोस्, आफ्नै ठान्नुहोस् ।

इन्द्रेणी रेष्टुरेन्ट बज्र होटलको भुइँतला आन्दोलन चौक, तानसेन पाल्पा
(बसपार्कबाट टुँडिखेल जाने बाटोमा बायाँपट्टी)
प्रो. टोप बहादुर न्यौपाने र गोपीकृष्ण देवकोटा
फोन नं. ०७५-५२१०८४, ८८४७१७२२०५, ८८४७२२४७०८

कुमाल भाषा सम्बन्धी प्रशिक्षण

रनबहादुर कुमाल/तानसेन

कुमाल भाषा प्रशिक्षक प्रशिक्षण सम्बन्धी ३ दिने तालिम तानसेनमा सम्पन्न भएको छ ।

लोप हुदै गएको कुमालहरूको मातृ भाषा संरक्षण गर्ने उद्देश्यले तालिमको आयोजना गरिएको हो । तालिम समापन कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि नेपाल कुमाल समाज सुधार समितिका केन्द्रीय महासचिव बाघबीर मुखिया कुमालले कुमालहरूको मातृ भाषा लोप हुने अबस्थामा पुगेकाले कुमाल जातिको पहिचान नै गुम्ने अबस्था आएको बताए । उनले भाषा भनेको पहिचान,जातिको चिनारी र राष्ट्रको अमूल्य सम्पति हो भने । आदीवासी जनजातिमा सुचीकृत सीमान्तकृत कुमालहरूको भाषा संस्कृती र कलालाई राज्यले संरक्षण गर्न सहयोग गर्नु पर्ने बताए ।

कार्यक्रममा कुमाल भाषाका जानकार अन्नत कुमालले मातृ भाषा जोगाउन खोज अनुसन्धान गर्नु पर्ने बताए । कुमाल भाषा पाल्पाको घोरबन्वा, सिदेश्वर र अर्घाखाँचीको खिदिम गाबिसमा मात्रै सिमित भएको बताए । नेपालको करिब ६८ जिल्लामा बसोबास गर्ने कुमालहरूको भाषाको अस्तित्व मेटिदै गएकोले राज्यले संरक्षणमा ध्यान दिनु पर्ने बताए । सञ्चारकर्मी रन बहादुर कुमालले मानिसलाई शिक्षाले शिष्ट, सभ्य र क्षमतावान बनाउने भएकाले शिक्षा हासिल गर्न गाउँ, गाउँमा चेतना जगाउनु पर्ने बताए । कार्यक्रममा नेपाल कुमाल समाज सुधार समिति पाल्पाका अध्यक्ष जिरा बहादुर कुमालले आफ्नो मातृ भाषा जोगाएर राख्नु पर्ने बताए । उनले राज्यको हेरक क्षेत्रमा पहुँच नपुग्दा कुमालहरू पछाडि परेको बताउँदै गाबिस, जिबिस क्षेत्रका सरकारी निकायबाट क्षमता विकास तथा अबसर उपलब्ध गराइदिनु पर्ने बताए । तालिम समापन कार्यक्रममा प्रशिक्षक अन्नत कुमाल र नेपाल कुमाल समाज सुधार समिति पाल्पाका सचीव तेज बहादुर कुमालले तालिममा

सीकको भाषा अरुलाई पनि सिकाउन सहभागिहरूलाई आग्रह गरे ।

कार्यक्रममा गोपाल कुमाल, सुरेश कुमाल, पुनीसरा कुमाल तेजकुमारी कुमाल लगायतले आ - आफना धारणा राखेका थिए । ३० जना सहभागी भएको तालिममा प्रशिक्षक

अन्नत कुमाल र बाघबीर मुखिया कुमालले सहजीकरण गरेका थिए । तालिमका सहभागिहरूलाई प्रमाण पत्र प्रदान गरिएको थियो । कार्यक्रम नेपाल कुमाल समाज सुधार समिति पाल्पाका अध्यक्ष जिरा बहादुर कुमालको अध्यक्षतामा चलेको थियो ।

हार्दिक शुभकामना

नयाँ वर्ष २०७१ को पावन अवसरमा समस्त नेपालीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दै यो वर्षले आम नेपालीहरूका लागि नयाँ सविधान जारी गराउन सकोस् । यही शुभकामना व्यक्त गर्दछौं । साथै हाम्रा बिद्यार्थी, अभिभावक, शिक्षक एवम् समस्त नेपालीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं ।

छविलाल ढकाल

प्रधानाध्यापक एवम्

चन्द्र उच्च मावि, चापपानी पाल्पा परिवार

हार्दिक शुभकामना

नयाँ वर्ष २०७१ को पावन अवसरमा समस्त नेपालीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दै यो वर्षले आम नेपालीहरूका लागि नयाँ सविधान जारी गराउन सकोस् । यही शुभकामना व्यक्त गर्दछु । साथै मेरा परिवार, इष्टमित्र, संगीसाथीहरूमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

हरि रुचाल

बन्दीपोखरा ४, पाल्पा

हाल: उत्तरप्रदेश भारत

डिभिजन सडक कार्यालयको अनुरोध

“सडक अतिक्रमण रोकौं, राष्ट्रको भौतिक पूर्वाधार बिकासमा सहयोग गरौं ।” राजमार्गमा घर टहरा बनाउँदा बाटोको सेन्टर प्वाइन्ट (केन्द्र रेखा) देखि करिव २५ मिटर र क्षेत्रीय सडक खण्डका १५

मिटर छोडेर मात्र बनाउनुहुन सर्वसाधारणहरूमा अनुरोध गर्दछौं ।

अनुरोधक

पश्चिमाञ्चल डिभिजन सडक

कार्यालय नं. ३, पाल्पा

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय पाल्पाको अनुरोध

कुष्ठरोग

- कुष्ठरोग आँखाले देख्न नसकिने सूक्ष्म किटाणुले लाग्ने एक प्रकारको कम सन्ने दीर्घ रोग हो । यसले खास गरेर मानिसको छाला र बाहिरी स्नायुहरूमा असर गर्दछ ।
- शरीरको कुनै पनि भागमा लाटो, फुस्रो वा रातो रङ्गको छुँदा थाहा नहुने दागहरू आउनु, हात खुट्टाका स्नायु मोटो हुनु, दुख्नु तथा हातगोडा भ्रमभ्रमाउनु आदि मुख्य लक्षणहरू हुन् ।
- माथि उल्लेखित लक्षण्य र चिन्हहरू देखा परेमा तुरुन्तै स्वास्थ्य कार्यकर्तालाई देखाई नियमित उपचार गराएमा कुष्ठरोग पूर्ण रुपले निको हुन्छ ।
- सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कुष्ठरोगको जाँच तथा उपचार सेवा नि:शुल्क उपलब्ध छ ।

“कुष्ठरोग उन्मुलन हाम्रो अभियान

छिटो उपचार र प्रभावितहरूलाई समुदायमा पुर्नस्थापना ”

अनुरोधक: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय पाल्पा